

יוסף משפט נר מצוה

בו א מיי פ'ג מה'ל טומאת אולתין הלכה ד':

בז ב מיי פ'יז מה'ל נבטרים הלכה ז סמנ עשין קמה קמו טו"ע י"ד סימן שנה סעף י כהנ"ה:
בז ב מיי ג' שם הלכה ד טו"ע שם סעף י:
בבז ב מיי פ"ה מה'ל טומאת הלכה א טור ש"ע א"ע סימן כח סעף ג:

שיטה מקובצת

א ור' אלעזר וכו'צ"ל לקמן בסמוך:
ב חבת רבי נחמק:
ג איתיביה אביי לא:
ד ספרא חזקוני תרגומה:
ה אמנא הואיל ועריפה במקום:
ו מדרתי דבי כ"ד:
ז שפעין איבעית אימא ר' שמעון לפחת מיתה ואביעית אימא ר' יהודה אפסידא רבתי ביני:
ח שלשים ובחשש היא כו' שלשים ובחשש קמ"ל:
ט אלא כששחטו אות ב נחמק:
י ור"א דאמאי לא בעני הכשר:
יא דמו ולא לגופיה:
יב חבת הוא נחמק:
יג פליגי לעיל רבנן:
יד החשיב עליה משום:
טו מילתא היא לאחתי:
טז אביי לרבה דאמר:
יז השכירה ומכרו לאחורין:
יח בדמפרש בהאי פירקא:
יט שמעון ש"מ לאחז עריפה:
כ לחמייס א' נמי:
כא חתפה הס"ד מהי"ד ובחשש סלע"ע:
כב ששהשחט את העורב:
כג דשחיטתו היא מחשבתו:
כד ותימה הוא שפירש דרם נחירה מכשיר לעלמא דמאיח טעם מכשיר כיון כן שחיטה דרם חללים:
כה באדם. עיין תוס' חולין (דף לה ע"ב):
כו הדין כל כ"ד עופות חוץ ממנור ויש בכלם סימני טהרה כדמוכה:
כז היא כלל וכמכור:
כח כשמועין ת"ק ולא:

רבינו גרשום

לטמא טומאת אולתין לדברי הכל:
אלא הכא בכאי עסקין:
דאמאי לא מטמא טומאת אולתין לרבי שמעון ששחטו להאי פטר חמור להתלמד בו הלכות שחיטה ולא לטם אכילה דהשתא האי שחיטה להתלמד גרידא היא מעריפה ומשחיטה סתם הלכך קסבר רבי שמעון דאדני מטמא טומאת אולתין ורבנן כברי דחשיבתו כיון שלום שחיטה בעלמא איכור:
ובפלוגתא.
דלעולם רבי אלעזר דמיסבגי ר' שמעון ורבנן דהניא אמר רבי יוסי וכו'
הא ר' אלעזר הינו נתנ קמא אלא לאו איסורו חישובו איכא בינייהו.
האי איסורו חישובו לא הוי כאיסורו חישובו לעיל דא"כ דיהיני הוא קשיא לרבא דאמר דכולי עלמא לא אמרינן איסורו חישובו אלא הא איסורו חישובו שחיטה להתלמד דלאו שחיטה מעליא היא לשום אכילה קרי איסור:
נתנ קמא סבר דמו מכשיר לעלמא.
לשרא כל אוכלין דאי נגע בהו שרין מוכשרין חן לטמא אפילו בלא מחשבה אבל לגופיה לבשר עורב א"ע:
דורא הוי מוכשר דמרי לא מטמא אלא במחשבה דלא אמרינן

ששהשוחט יצא עורב דהתלמד דמו מכשיר. פירש הקונט' אם נפל על הורעים וכ"ש אם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו לגופיה דשחיטתו יצא מחשבתו ואם נמרו ולא שחטו מו לא פליג ר' אלעזר דודאי לעלמא מכשיר דמו ולא לגופיה דלחיו גופיה לא מקבל טומאה בלא מחשבה עכ"ל^[דרושה]
ויתנה יצא^(ט) פירש דרם נחירה מכשיר לעלמא דמה טעם יכשיר כיון דלא הוי דם שחיטה ודם חללים לא שייך בזהמה אלא בזהם יצא:
שאיני עורב הואיל ויש בו סימני טהרה. הוא הדין יצא כ"ד עופות חוץ ממנשר כדמוכה פרק אלו טרפות (חולין סא):
מאי איריא דהתלמד אפי' להתעסק. פירוש ואפי' נמרו נמי ולהתעסק נמי לאו שחיטה היא יצא וכמכור דמי ואע"ג דלא לא היה הוכשר בדם שחיטה מ"מ פריך כיון דלא אחי לשמשועין דדם שחיטה מכשיר דהא כבר לשמועין יצא ולא צא לשמשועין אלא דלין לרין מחשבה הואיל ויש בו סימני טהרה זה היה יכול לשמשועין בלא שחיטה:

מכשיר יואפי' לגופיה נמי לא בעי מחשבה ממאי דילמא טעמא דר' אלעזר התם דשאני עורב הואיל ויש בו סימני טהרה ומגלן דסימני טהרה מילתא היא דקתני עלה דההיא א"ר שמעון מה טעם הואיל ויש בו סימני טהרה וכי תימא אי משום סימני טהרה מאי איריא להתלמד אפי' להתעסק נמי אין הכי נמי ומשום נימוס איתיביה ג בלא רצה לפדותו עורפו בקופיץ מאחוריו וקוברו ואסור בהנאה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר אימא ומחיים אסור בהנאה ור"ש מתיר והא מרסיפא מחיים הוי רישא לאו מחיים דקתני סיפא לא ימיתנו לא בקנה ולא במגול ולא בקדרום ולא במגירה ולא יבניסנו לאחר וינעול דלת לפניו בשביל שימות ואסור בגיזה ועבודה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר רישא וסיפא מחיים רישא יבהנאת דמיו סיפא בהנאת גופו וצריכא דאי תנא הנאת דמיו בההוא קא שרי רבי שמעון אבל בהנאת גופו אימא מודה ליה לרבי יהודה ואי תנא בהנאת גופו בההיא קאסר רבי יהודה אבל בהנאת דמיו אימא מודה לרבי שמעון צריכא וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ואמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא י וערפתו נאמר כאן עריפה ונאמר להלן עריפה מה רבי שמעון היא א"ל רב ששת ספרא ז חבריך תרגומה לעולם רבי יהודה ואיצטריך סלקא דעתך אמינא י עריפה במקום פרייה עומדת מה פרייה מתרת אף עריפה מתרת קמ"ל אמר רב נחמן מנא אמינא לה מדרתי י לוי הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו מני אילימא רבי יהודה הא מיפסד וקאי אלא לאו רבי שמעון היא איבעית אימא רבי יהודה ואיבעית אימא רבי שמעון י איבעית אימא רבי יהודה אפסידא דביני ביני ואיבעית אימא רבי שמעון לפחת מיתה וכן אמר ריש לקיש מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ורבי יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת איכא דמתני לה להא דרב נחמן אהא י המקדש יבפטר חמור אינה מקודשת לימא מתני' דלא כרבי שמעון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח לאחר עריפה ודברי הכל איכא דאמרי הא מני לא רבי יהודה ולא רבי שמעון אי רבי שמעון תיקדש בכוליה אי רבי יהודה תיקדש בהך דביני ביני אמר רבה בר אבוח אמר רב לעולם רבי יהודה וכגון שאינו שוה אלא שקל וסבר לה כרבי יוסי בר יהודה דתניא י תפדה תפדה א^(ז) [תפדה] מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פרייה פחותה משקל אמר מר תפדה תפדה [תפדה] מיד תפדה א^(ז) כל שהוא פשיטא איצטריך סד"א הואיל ואיתקש לבכור אדם מה בכור אדם אחר שלשים י וחמש האי נמי אחר שלשים וחמש קמ"ל תפדה מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פרייה פחותה משקל ממה נפשך אי מקיש לבכור אדם חמש ליבעי ואי לא מקיש שקל מנא ליה לעולם לא מקיש אמר רבא אמר קרא יוכל ערכך יהיה בשקל הקדש י כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל ורבנן ההוא בהשג

פריך ליה גשה צר דנקא והשתא מפסיד הכל:
אינעית אימא ר' שמעון. ואפילו הכי צהנא לא מיתסר ומאי אפסיד ממונו לפחת מיתה מה שמיטה פחתתו דמחיים הוה שוה מנה ולאחר מיתה אינה שוה אלא דינר להאכילו לכלצו:
לפא דרצ נחמן. דאמר לעיל מודה ר' שמעון לאחר עריפה:
סיקש צמולים. דהא כוליה שרי צהנאה:
שאינו שוה אלא שקל י סלע דהשתא ליכא ציני ציני דההוא שוה לכהן תומיה צעי למיחוי שוה שקל:
ספדה ספדה. מרי זמני כמיז ופטר חמור תפדה גשה (שמות יג):
מיד. אפי' צמון שלשים:
איפקש לצבור אדם. דכתיב (צמדנר יח) י^(ב) את צבור האדם ואת צבור הצהמה טמאה תפדה:
מה צבור אדם. פדיונו לאחר שלשים יוס ופדיו מנן חדש תפדה יססילא ותמשה סלעים צעי למיתב:
אף כאן לאחר שלשים יוס ותמשה. סלעים צעי למיתב:
צהשג

דשחיטה דאיסורו חישובו:
ואתא ר' אלעזר למימר דם שחיטה בין דשחיטה גמורה בין דשחיטה להתלמד לעולם מכשיר דאפילו לגופו לא בעי מחשבה אחתריה אלא אסורו שחיטה להתלמד נמי חישובו ורבנן דסברי בפטר חמור (לא) מטמא סברי לה כר' אלעזר ור' שמעון דאמר בפטר חמור לא מטמא סבר לה כנתנ קמא דשחיטה להתלמד לא חישובו לטומאה ויהיני בפלוגתא:
ממאי דלמא לעולם לא מצין למימר דרבנן כר' אלעזר דטעמא דר' אלעזר אמאי קאמר לעולם דם שחיטה מכשיר דאפי' להתלמד דלמא שאני עורב בעורב קסבר הכי משום דיש בו סימן טהור כדאמרינן בשחיטת חולין לרבות עורב עמקי דיש לו זפק אבל בפטר חמור דלית ליה סימן טהורא לעולם לא סבירא ליה דשחיטה להתלמד חישובו ואכתי רבנן כמאן סבירא להו לא כר' אלעזר ולא בנימוס:
ומגלן דסימן טהורא מילתא היא.
דקאמרינן דלמא טעמא דר' אלעזר דשאני עורב וכו' דקתני עלה דההיא ברייתא.
א"ר שמעון כו'.
וכי תימא אי טעמא משום סימן טהורה מאי אריי לר' אלעזר דנקט שוחט שוחט להתלמד לימא אפילו שוחט להתעסק גריד טפי מלהתלמד ולהתעסק היינו כגון שנחנכו לחתוך שום דבר אחר ושחט העור בלא מתכוין ואפילו הכי פשעמן לן דרם שחיטה מכל מקום לעולם מכשיר הואיל דיש בו סימן טהור ואמאי נקט להתלמד:
אין הכי נמי.
כלומר לר' אלעזר הוא הדין דשחיטה להתעסק נמי לעולם מכשיר הואיל ויש בו סימן טהרה ואמאי נקט להתלמד משום נימוס דלגיטוס אי שחט להתלמד דמיו מכשיר אבל להתעסק אין דמיו מכשיר דלא חשיב לה שחיטה ואכתי לא מצית לאקומי טעמא דר' שמעון ורבנן בפלוגתא דנימוס ור' אלעזר דאמרינן דלמא שאני עורב כר' אלא בעל כרחך איבעי לן לאקומיה דבעריפה משם פליגי לעולם כדריבה דאמר מודה ר' שמעון דלאחר עריפה אסור ושענייהו דרבנן דאמרי מטמא טומאת אוכלין משום דעריפתו חישובו ור' שמעון סבר אע"ג דעריפתו חישובו כיון דקסבר דלאחר עריפה אסורה

יו

הלוקח עובר חמורו

פרק ראשון בכורות

הכא צמאי עסקינן כגון ששחטו. לפטר חמור ואי דשחיטה לטם שחיטה גמורה אפי' לר' שמעון הויא מחשבה ומטמא אלא יט ששחטו ע"מ להתלמד צו הלכות שחיטה ובהך פליגי דרבנן צברי הך שחיטה גמורה מעלייתא דאמרינן צהעור משויא לה אוכל כשחיטה והרעוב (חולין קח):
השוחט צהמה א^(א) לעובד כוכבים כו' כדפרישית לעיל^(ב) ור"ש סבר הך שחיטה לאו מעלייתא היא ולא הויא מחשבה וצפלוגתא דנימוס ור"א י^(ג) דמו מכשיר. אם נפל על הורעים וכל שכן אם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו לגופיה דשחיטתו הויא מחשבתו ואי נמרו ולא שחטו מו לא הוה פליג צה רצי אלעזר דודאי לעלמא הוא דמכשיר דמו יט ולא לגופיה דלחיו גופיה לא מקבל טומאה בלא מחשבה:
אלא לאו איסורו חישובו. יט^(ד) הוא דליכא צצדי שחיטה כה"ג איכא צייניהו:
לעלמא. אם נפל על הזרעים אצל לגופיה צעי מחשבה דאיסורו חישובו גרידא לא אמרינן והך שחיטה לא חשיבא לשווייה אוכל:
ואפי' לגופיה לא צעי מחשבה. דהך שחיטה משויא לה אוכל וצחאי נמי פליגי יט רצנן כר' אלעזר ורבי שמעון כנימוס:
סואיל ויש צו סימני טהרה. כדאמר צאלו טריפות (חולין סא):
משום הכי הוי אוכלא אצל לגבי פטר חמור דלית ליה סימני טהרה אי לאו דחשיב יט^(ה) משום הך שחיטה לא מטמו ליה רצנן ור' שמעון אע"ג דחשיב עליה פליג משום דאסור צהנאה לאחר עריפה כדרי:
ומגלן דמיני טהרה מילתאפט . ללחומי

לידי טומאה דקתני עלה צצרייתא דלעיל יט^(ו) צבלת צהמה טהורה כו':
אפי' להפעסק. דמתכוין לחתוך דצר אחר דלאו לשחיטה איכיון:
אין הכי נמי ומשום נימוס. להודיע כמו דלע"ג דשחטו להתלמד צו דהוי שחיטה חשוכה טפי מלהתעסק אפי' לחיו אלא לא מטמא ליה נימוס:
איסיצו. א^(ז) צחי יט לרבה דלמר מודה רבי שמעון לאחר עריפה:
צקופיץ. סכין גדול שכן דרך עריפה:
מאחוריו. ממול ערפו דכתיב וערפתו:
צמגירי. ציג"א סכין שיש צה פגיונות הרצה:
צהנאס דמיו. אם השכירה יט ללחמיס:
צהנאס גופו. כגון גיזה ועבודה:
מה פדייה מסרס. דלאחר פסיונו דצרי הכל שרי צהנאה:
הוא הפסיד ממונו על כהן. שלא פדלו צשה וימננו לכהן:
לפיכך יופסד ממונו. יכפוהו צית דין לעורפו לאחר שלשים כדמפרש יט צפירקא^(ח) ויאסר צהנאה:
הא מיפסד וקאי. דמחיים נמי אסור ומאי מפסדא ליה עריפה:
אלא לאו רצי שמעון. יט ולאחר עריפה מודה:
דצני וציני. ו^(ט) דמחיים יט נמי אסור צהנאה מני

יהודה. ואי בעית אימא ר' שמעון דשרי ליה בהנאה בין מחיים בין לאחר עריפה. ומאי יופסד ממונו דקאמר לאו לאוסרו בהנאה אלא לפחת מיתה קאמר דעכשיו כשערפו נפחתו דמיו הרבה ממה שהיה שוה כשהוא חי ויהיני יופסד ממונו. אבל מ"מ שרי בהנאה לאחר עריפה:
ואי בעית אימא ר' יהודה מאי יופסד ממונו דקאמר להפסידא דביני ביני כלומר בדבשה שווה דנקא היה יכול לפדות פטר חמור שוה סלע והיה מרויח ההוא דביני ביני מה שהחמור שוה יותר מן השה ולאחר פדויה יהא מרויח בהנאה ונכשיו כשעורפו הוא מפסידו:
איכא דמתני לה להא דרב נחמן אהא. כלומר דלא אמרה רב נחמן מימרא בעלמא וכן אמר רב נחמן אלא אהא אמרה רב נחמן המקדש בפטר חמור לאחר עריפה ודברי הכל דאפילו ר' שמעון מודה בהנאה ואינה מקודשת:
אי ר' שמעון תיקדשא בכוליה. פטר חמור דהא שוי ליה בהנאה:
ואי ר' יהודה תקדש בהך דביני ביני כלומר שיכולה לפדות חמור ששוה שקל בשש שוה דנקא והך דביני ביני תיקדש:
אמר רבה לעולם ר' יהודה ואמאי תני אינה מקודשת כגון שאינו שוה הפטר חמור אלא שקל וסבר לה ר' יהודה כר' יוסי בר יהודה דתניא תפדה בשש תפדה מיד אפילו קודם ל' תפדה כל כומר אפילו בשש כל דהוא שאינו שוה אלא וזו:
ר' יוסי בר יהודה אמר אין פרייה פחותה משקל. ומפרש לקמן מ"ט. וכיון דאין פריה פחות משקל ופטר חמור אינו שוה אלא שקל ליכא דביני ביני ואינה מקודשת:
אמר מר תפדה וכו' פשיטא דלא כתיב ביה לא מבן חדש ולא כתיב דמים בשש:
איצטריך. לתנא למימר הואיל ואיתקש לבכור אדם דכתיב אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הצהמה הטמאה תפדה:
מה בכור אדם אחרי שלשים. דכתיב ופדיו מכן חדש תפדה וחמש שקלים הוי פדיונו:
כל ערכין. כלו' כל פדיון שאתה פודה:
ורבנן והוא וכל ערכך יהיה בשקל

מסורת הש"ס

א) תוספתא מעשין פ"ג ה"ח.
ב) קדושין טו.
ג) זי.
ד) י"א.
ה) דף טו.
ו) ד"ה ופטר חמור.
ז) לקמן י"א.
ח) כ"א חז' פלג.
ט) דפי' כי דמאיח טעם צ"ק.

תורה אור השלם

1. וְכָל פֶּטֶר חָמוֹר תִּפְדֶּה בִּשְׁהָ וְאִם לֹא תִפְדֶּה בִּשְׁהָ וְאִם לֹא תִפְדֶּה בְּבָרַךְ תִּפְדֶּה:
שמות יג יג
בְּבָרַךְ תִּפְדֶּה:
שמות יג יג
וְהוֹדִדוּ זִקְנֵי הָעִיר וְהָיָה אֵת הָעֲגֻלָּה אֶל נֹחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יִגְדֹּר בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְגִרְפוּ שָׁם וְלֹא הָעֲגֻלָּה בְּחֻלָּה:
דברים כ

3. וּפֶטֶר חָמוֹר תִּפְדֶּה בִּשְׁהָ וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְגִרְפוּ בּוֹ בְּבָרַךְ בְּרֵךְ תִּפְדֶּה וְלֹא יִזְרָא פְּנֵי רִיבָם:
שמות לד כ
וְכָל עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בִּשְׁקָל הָקֹדֶשׁ עֲשִׂימֶה גֵרָה יִהְיֶה:
ויקרא כו כה

הנהגות הב"ח

א) רש"י ד"ה הכל צמאי וכו' צהמה טמאה לעובד כוכבים:
ב) מ"ה הואיל וכו' דחשיב עליה משום הך:
ג) ד"ה איסיצו רבא לרבה דלמר מודה ר"ש:
ד) ד"ה צצני וציני אע"ג דמחיים:
ה) ד"ה איתקש וכו' דכתיב אך פדה תפדה את בכור:
ו) ד"ה

לעזי רש"י

שיג"א [שיר"א]. משור.

רבינו גרשום (המשך)

בהנאה אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחר הוא הלכך לא מטמא טומאת אוכלין:
איתיביה אביי לרבא לא רצה לפדותו עורפו בקופיץ מאחוריו בערפו:
אימא כלומר תריץ לברייתא הכי ואימא וקוברו:
ומחיים של פטר חמור אסור בהנאה ור' שמעון מתיר.
אבל לאחר עריפה מודה דאסור כדאמינא:
והא מרסיפא מחיים כו'.
ואסור בגיזה ועבודה ויהיני מחיים:
אין רישא וסיפא מחיים ורישא דקתני ואסור בהנאה בהנאת דמיו קאמר אדם מכור או שכוז דמיו אסורין וסיפא דאמר אסור בגיזה ועבודה דהנאת גופו:
ועצריכי למיחתי תתרייחו דאי נתנ ג' ולעולם לאחר עריפה מודה ר' שמעון דאסור כדריבה:
מה פרייה מתרת. לפטר חמור בהנאה אף עריפה נמי מתרת בהנאה ולשתורי לאחר עריפה אפילו לר' יהודה קמ"ל דלא:
הוא הפסיד ממונו של כהן. שלא רצה ליתן לו שוה בפדיונו מה שיכולה להמקום לפיכך יופסד ממונו שיערפטו ולא יהנה ממנו:
מני. הא אילימא לר' יהודה מוסד וקאי דאפילו מחיים אסר ליה בהנאה קודם פדויה:
אלא לאו ר' שמעון היא. אלמא דקסבר דלאחר עריפה אסור בהנאה לא לעולם מהא ליכא למשמע מיניה. ואפילו הכי הני דתני לוי יכלת לתרוצי איבעית תימא ר' שמעון ואי בעית תימא ר'